

KORTWEG

Driemaandelijks tijdschrift van het Willemsfonds Brussels Hoofdstedelijk Gewest - Erkenningsnummer P206416 - Afgiftekantoor Brussel X - Kortweg
Verantwoordelijke Uitgever: Mireille Corteville, p/a Andrée De Jonghstraat 12/17, 1020 Laken - Tel. 0497 58 54 96 - E-mail: suzanne.terhaar@willemsfonds.be - Website: www.willemsfondsbrussel.be

Nr. 99
sept. '23

Achter de schermen van Audi Brussels

In de fabriek van Audi Brussels wordt de volelektrische Audi Q8 e-tron geassembleerd door zo'n 3.000 werknemers. We bezoeken dit bedrijf met gids op 25 oktober en 8 november. Eerst krijgen we een introductie met historisch overzicht - op deze plek worden al 75

jaar auto's gemaakt - en vervolgens worden we rondgeleid in de productiehallen, waar we o.a. de afdelingen carrosseriebouw & batterijbehuizing en montage, aandrijving & eindassemblage bezoeken. Je ontdekt er ook hoe men op CO²-neutrale wijze de wagens produceert. Wil je met eigen ogen bekijken hoe een elektrische topauto wordt geproduceerd? Kom dan zeker mee!

- 🕒 **Woensdag 25 oktober en woensdag 8 november, telkens om 14u00**
- 📍 **Audi Brussels, Britse Tweedelegerlaan 201, Vorst**
- 🚗 **50 54 82 Sint-Denijs** 🚻 **Parking: bezoekersparking P8 tegenover de hoofdingang**
- 💶 **8 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden**
- 📧 **Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be (vermeld a.u.b. welke datum je verkiest)**

Geleid bezoek aan het NAVO-hoofdkwartier te Brussel

De Noord-Atlantische Verdragsorganisatie werd na de Tweede Wereldoorlog opgericht om zijn leden te beschermen met behulp van politieke en militaire middelen. Sinds 1967 heeft onze hoofdstad de eer het hoofdkwartier van de NAVO te mogen herbergen. In 2017 nam de organisatie zijn intrek in zijn gloednieuwe zetel gelegen aan de Leopold III-laan.

Velen onder ons kennen het gigantische complex van de buitenkant, maar weinigen die er ooit al een voet hebben binnengezet. De Willemsfondsafdeling Schaarbeek-Evere-Sint-Joost geeft leden en sympathisanten op vrijdag 29 september graag de kans om hier tijdens een 3 uur durend bezoek verandering in te brengen! De plaatsen voor dit bezoek zijn wel beperkt, snel inschrijven is dus de boodschap!

- 🕒 **Vrijdag 29 september om 14u00**
- 📍 **Leopold III-laan, Evere; de exacte locatie waar we afspreken aan het NAVO-hoofdkwartier wordt na inschrijving meegedeeld.** 🇺🇸 🇫🇷 **Haren Bourget** 🚻
- 💶 **Gratis**
- 📧 **Inschrijven via pjdecoster@willemsfondsbrussel.be**

AFRICAMUSEUM, WILLEMSFONDS & KUUMBA

NODIGEN JE UIT VOOR

MUSEUM SOIREE

ZATERDAG 30 SEPTEMBER
VANAF 18u15

ADRES : LEUVENSESTEENWEG 13, TERVUREN
ER IS EEN GROTE NIEUWE AUTOPARKING (GRATIS).
WE LEGGEN OOK EEN BUS IN VANAF MONTGOMERY.

VOOR ONZE ZEVENDE EDITIE BLIJVEN WE TROUW AAN HET VERTROUWDE MUSEUM SOIREE CONCEPT:
 BEKENDE EN MINDER BEKENDE **GELEGENHEIDSGIDSEN***
 LATEN JE KENNISMAKEN MET DE **MOOISTE EN INTERESSANTSTE OBJECTEN EN ZALEN** IN HET **AFRICAMUSEUM**. ONDERTUSSEN KAN JE OOK ZELF VRIJ HET MUSEUM VERKENNEN. AAN HET EINDE VAN DE AVOND BIJEN WE JE EEN **DRANKJE AAN IN HET PARK**.
*DE LIJST MET GIDSEN VIND JE OP DE WEBSITE

KOOP JE TICKET AAN VIA
MUSEUMSOIREE.WILLEMSFONDSBRUSSEL.BE
GRATIS VOOR LEDEN /
5 EURO VOOR NIET-LEDEN

In het najaar van 1873 werd de Brusselse afdeling van het Willemsfonds opgericht. Dat betekent dat we binnenkort een **heel speciale verjaardag** vieren! En dit gaan we uiteraard samen met jullie, leden en sympathisanten, doen. Hou daarom al liefst de avonden van **9 en 10 december** vrij, want dan maken we er een echt feestweekend van. De details lees je in onze volgende Kortweg, maar we kunnen alvast enkele kernwoorden meegeven: concerten - feestmaal - Gotische Zaal Stadhuis.

Geleid bezoek aan 3 art nouveau parels!

Hotel van Eetvelde

Tussen 1895 en 1898 bouwde Victor Horta deze bijzondere stadswoning in opdracht van de toenmalige Gouverneur van Kongo-Vrijstaat Edmond van Eetvelde. Het gebouw was opgevat als gelegenheid om officiële ontvangsten te organiseren voor de politieke wereld en het geheel bevat onder andere vooraan een souterrain met bel-etage en verder een langs boven belichte wintertuin met achterbouwen. In 1899 breidde Horta het gebouw uit met een officiële ambtswoning. Na het overlijden van van Eetvelde's vrouw in 1901 splitste hij het gebouw op in twee afzonderlijke panden, waardoor beiden volledig van elkaar gescheiden geraakten.

In mei 2023 werden beide gebouwen na een restauratie opengesteld voor het publiek, naar aanleiding van het "Art nouveau Brussels 2023"-jaar. Eindelijk kan je dit magnifieke huis dus bezoeken en dat doen we met een gids. De rondleiding zal ongeveer 1 uur 15 minuten duren. Na het bezoek aan Hotel van Eetvelde zal de gids ons ook mee naar buiten nemen, waar we in de buurt zullen wandelen langs enkele andere prachtige art nouveau-gebouwen die de wijk kenmerken.

🕒 **Zondag 24 september om 10u00**

📍 **Palmerstonlaan 2, Brussel**

🚶 **29 63 Waterloo Wilson 56 60 64 Ambiorix 59 Maria-Louiza** ♿

💶 **20 euro voor leden / 25 euro voor niet-leden**

📧 **Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be**

Maison Hannon

Het Maison Hannon is een van de meesterwerken van de art nouveau in Brussel. Het verenigt de Belgische met de Franse art nouveau in een symbolistisch en dromerig universum.

Het werd in 1902 door het echtpaar Marie en Edouard Hannon besteld bij hun bevriende architect Jules Brunfaut. Jules Brunfaut (1852-1942) die tot dan toe geen bouwwerken in art nouveaustijl had ontworpen, liet zich inspireren door de huizen van Victor Horta, Ernest Blérot, Octave Van Rysselberghe en Henry Van de Velde om een uniek werk te creëren.

Na een jarenlange renovatie werd het gebouw dit jaar opengesteld. We bezoeken het met een gids van Korei. Deze rondleiding zal 1 uur duren. Daarna kan de tentoonstelling "Belgische art nouveau", met onder andere werken van Paul Hankar en Henry Van de Velde, nog 15 minuten vrij bezocht worden.

🕒 **Zondag 15 oktober om 9u00**

📍 **Verbindingslaan 1, Sint-Gillis**

🚶 **54 92 Ma Campagne** ♿

💶 **12 euro**

📧 **Inschrijven via ilsecarle@hotmail.com**

Hotel Max Hallet

Dit herenhuis, ontworpen door Victor Horta, verrees tussen 1903 en 1905 aan de mondaine Louizalaan in opdracht van de jonge advocaat en politicus Max Hallet met als bestemming woonruimte met advocatenpraktijk en gepaste receptieruimte voor bezoekers. Dit huis bevat alle kenmerken van een destijds gebouwde art-nouveau-woning: schitterende traphal met opengewerkt perspectief en wintertuin, souterrain en bel-etage. Dit alles is voorzien van zichtbaar ijzersmeedwerk en kostbare materialen zoals marmer en mahoniehout, es en zijdepapier.

Op het gelijkvloers ligt een werkkamer, de salon en een eetkamer. Op de eerste verdieping woonde de familie in een salon, werkkamer en grote slaapkamer. Helemaal bovenaan in het huis in de open loggia kan je een discreet muzieksalon aantreffen. Dit bezoek is werkelijk een unieke kans - want als individu kan je het vrijwel niet bezoeken - om het dit prachtige (beschermde) erfgoed te kunnen bewonderen, met uitleg door een gids van Korei.

🕒 **Zaterdag 21 oktober om 14u00**

📍 **Louizalaan 346, Brussel**

🚶 **8 38 60 93 Vleurgat** ♿

💶 **20 euro voor leden / 25 euro voor niet-leden**

📧 **Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be**

Opmerking: met het Brusselse Willemsfonds proberen we steeds onze activiteiten zo goedkoop mogelijk aan te bieden en onze afdelingen betalen ook steeds een deel van de prijs mee. Voor deze art nouveau-bezoeken ligt de prijs echter hoger dan bij onze meeste activiteiten. Dit komt omdat het bedrag dat aan ons gevraagd wordt om deze unieke gebouwen te kunnen bezoeken eveneens heel hoog is en we een deel daarvan dus moeten doorrekenen. Een wat hogere deelnameprijs dus, maar we verzekeren wel dat je helemaal waar krijgt voor je geld!

Bezoek achter de schermen van het Legermuseum

Waarschijnlijk bracht je wel al eens een bezoekje aan het Koninklijk Legermuseum op de Jubelpark-site. Deze keer krijg je ook een blik achter de schermen...

We ontdekken eerst een spectaculaire verzameling harnassen, zwaarden en ander middeleeuws wapentuig. Wapens zijn vaak spitstechnologie en ook voor oude wapens is dit niet anders. Ze waren niet enkel verbonden aan oorlogsvoering, maar tevens werktuigen voor vrijetijdsbesteding of statussymbolen. Getuige daarvan zijn de vele jacht- en toernooiwapens in de collectie, maar bijvoorbeeld ook een prachtig en uniek kindersharnas.

Na deze middeleeuwse stukken, trekken we door een grote ruimte met verschillende objecten uit de tijd van de tsaren. De ruimte bevat luxewapens, zilverwerk van de officiersmess van de Kozakken van de keizerlijke Wacht in Sint-Petersburg en kledingstukken van de opeenvolgende tsaren. Topstukken zijn een reeks zilveren trompetten en een indrukwekkende massief zilveren punchbowl van 53 kg met handgeschilderde taferelen.

En dan wordt het pas echt interessant, want we duiken de reserves in en ontdekken daar bijvoorbeeld de uniformen uit de 19de eeuw uit de Koninklijke Collectie. Daarenboven zijn het de collectiebeheerders die ons rondleiden. Mensen die al jaren in het vak zitten, het museum en zijn stukken op hun duimpje kennen...en toegang hebben tot plekken waar het publiek anders niet kan komen.

🕒 Donderdag 5 oktober om 10u00 (afspraak aan de ingang om 9u50)

📍 Koninklijk Legermuseum, Jubelpark 3, Brussel

🚶 1 5 27 61 80 81 Merode 12 21 56 60 79 Schuman

💶 9 euro

📧 Inschrijven via willemsfonds.woluwe@gmail.com

Na het bezoek kan je vrij het museum bezoeken en nog een hapje eten of iets drinken in het Sky Café in de Luchtvaarthal. Je vindt er een ruim aanbod van warme en koude dranken, kleine snacks en broodjes.

Geleid bezoek aan expo Animalia in Train World

Met de unieke tentoonstelling Animalia wil Train World de uitdagingen op het vlak van de biodiversiteit en het klimaat in beeld brengen, en daarbij ook de sleutelrol van de trein als duurzaam vervoermiddel bij uitstek.

Het wijdverspreide besef dat ons klimaat in nood verkeert, dat de biodiversiteit bedreigd is, en de ecologische en sociale crises roepen op tot actie. Daarom werd de Belgische kunstenaar Pierre-Yves Renkin als gastartiest uitgenodigd om een reeks dierencreaties tentoon te stellen in het museum. De tentoonstelling bevat naast deze werken op ware grootte, ook belangrijke stukken uit de persoonlijke collectie van de kunstenaar. Dit is een soort rariteitenkabinet, met zeldzame voorwerpen, documenten en unieke archiefstukken die inzicht geven in zijn werk en levenswereld als dierenartiest.

Parallel aan dit parcours waarin poëtische emotie centraal staat worden in de verschillende ruimtes van het museum volgende thema's uitgewerkt: het behoud van de biodiversiteit, de opwarming van de aarde en de voordelen van de trein als duurzaam vervoermiddel.

Kortom, een boeiende expo die we met een gids zullen bezoeken op 14 oktober.

🕒 Zaterdag 14 oktober om 10u00

📍 Train World, Prinses Elisabethplein 5 (station), Schaarbeek

🚶 59 69 92 Schaarbeek Station

💶 3 euro voor leden / 5 euro voor niet-leden

📧 Inschrijven via pjdecoster@willemsfondsbrussel.be

Advertentie

Verkoop ZONDER affiches

99,1%
afhandeling

immo
MOLINEAUX

Reeds 45 jaar tot uw dienst
BRUSSEL & de RAND

Basilieklaan 108 b. 21 - 1082 Brussel

02 468 04 54

www.immomolineaux.be - immo@molineaux.be - BIV 207 286

Lach, gier en brul mee met de Brusselse komiek Géry La Boule!

Kom je een zondagochtend je lachspieren trainen met stand-up komedian Géry La Boule? Hij treedt op in het Brussels. Na de show wordt een drankje aangeboden.

Mo wie es Géry La Boule nu precies? Ei es van Brussel, van Meulebeik in faate. In 2016 doet Gorik De Bolle voor de eerste keer aan stand-up komedie... En dan nog wel dadelijk voor de jury van de "Radio 2 Humorklas". De Brusselse amateur maakt indruk, want hij wordt geselecteerd en zit bij de laatste 9 kandidaten die overblijven. In de kwartfinale valt hij uit, maar krijgt heel wat complimenten en aanmoedigingen. En ook al is hij wat ontgoocheld; hij beslist om verder te doen. Zei de grote Raymond Goethals immers niet: "Ni zievère, speile!"?

- 🕒 **Zondag 1 oktober om 11u00 - deuren open vanaf 10u30**
- 📍 **W:Hall-station in het zaaltje naast de bar in het Cultureel Centrum, Charles Thielemanslaan 93, Sint-Pieters-Woluwe**
39 44 Groene Hond 🇺🇦
- 💶 **2 euro voor leden / 2 euro Paspertoe kansen tarief / 8 euro voor niet-leden**
(inbegrepen: een aperitiefje na het optreden)
- 📧 **Inschrijven via willemsfonds.woluwe@gmail.com**

In het hoofd van Leopold II Wandeling in hartje Brussel

Leopold II - ja inderdaad, de man met de grote witte baard en de strenge blik - is natuurlijk een heel gecontesteerd, maar ook fascinerend figuur. Verhalenverteller Jan Puype - die ons onlangs ook door het Zoniënwoud leidde - neemt ons nu mee naar het hartje van Brussel om ons meer over de vroegere koning te vertellen, met uiteraard ook een klemtoon op zijn Congolese 'avontuur'. Ook duiken we in het ongelofelijke levensverhaal van zijn vader, hebben we het over het zwaard van Bouillon, het web van de Rothschilds en dat je hand moe is na het ondertekenen van 20.000 documenten. En je ontdekt ook waarom de achterkant van het koninklijk paleis veel interessanter is dan de voorkant!

Voor wie houdt van geschiedenis, cultuur en die ook wel eens persoonlijk kennis wil maken met Leopold II, is dit de uitgelezen wandeling.

- 🕒 **Zaterdag 7 oktober om 14u00**
- 📍 **Congreskolom, Congresplaats, Brussel**
92 93 Congres 2 6 61 Kruidtuin 🇺🇦
- 💶 **8 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden**
- 📧 **Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be**

De wandeling is ongeveer 4,5 kilometer lang en duurt 3 uur. Het eindpunt ligt in de buurt van het vertrekpunt.

We bezoeken twee Brusselse begraafplaatsen rond Allerheiligen

Begraafplaats van Jette

De begraafplaats van Jette staat niet meteen bekend voor zijn rijk patrimonium. Toch kan men er enkele pareltjes van funerair erfgoed ontdekken. Bovenal is het een duik in de geschiedenis van het leven en de dood in deze Brusselse gemeente.

Tijdens onze wandeling brengen we ook hulde aan enkele betreurde vrienden van het Willemsfonds, bij het graf van o.a. kunstenaar Marc Daniëls, dichter Jef Mennekens sr. en generaal Piet De Groof. Na afloop biedt het Willemsfonds Jette een drink aan op het nabij gelegen Mercierplein.

- 🕒 **Zaterdag 28 oktober om 14u00**
- 📍 **Begraafplaats van Jette, hoofdingang op de hoek van Secrétinlaan en de Smet De Naeyerlaan, Jette** 51 62 88 93 Kerkhof van Jette 🇺🇦
- 📧 **Gratis**
Inschrijven via herman.mennekens@mutplus.be

Begraafplaats van Watermaal-Bosvoorde

Toen Tom Verhofstadt, voorzitter van de vereniging voor funeraire grafkunst Epitaf, ons tijdens het voorbije jaar rondleidde op de prachtige begraafplaatsen van Dieweg en Sint-Joost-ten-Node, gaf hij aan dat er nog een echte verborgen parel ligt in het zuidoosten van Brussel.

De Begraafplaats van Bosvoorde, gekenmerkt door weidse panoramas, ligt op een heuvelachtig stuk land gelegen aan de rand van het Zoniënwoud. Je komt er een schitterende witte graf galerij tegen, en tussen de oude graven vinden we ook een aantal interessante historische personen, zoals onder andere kunstenaar Rik Wouters, Adolphe Stoclet (van het Stocletpaleis) en nobelprijswinnaar voor de Vrede Auguste Beernaert. Op 4 november zal Tom ons rondleiden op de begraafplaats, die wellicht nog extra kleurrijk zal zijn na Allerheiligen.

- 🕒 **Zaterdag 4 november om 14u00**
- 📍 **Begraafplaats van Watermaal-Bosvoorde, Buksboomstraat 57, Watermaal-Bosvoorde** 17 Vijver van Bosvoorde 8 Delleur 95 Wiener 🇺🇦
- 💶 **8 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden**
- 📧 **Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be**

Lente in Zuiverland - een trektocht door Pakistan

In deze lezing brengt August Thiry het verhaal van een bewogen reis die hij samen met vijf reisgenoten door Pakistan - van de havenstad Karachi in het zuiden over Lahore tot aan de Afghaanse grens in het noorden - maakte. Zijn focus gaat hierbij niet alleen naar het beschrijven van de steden en het land, maar ook naar de situatie op het platteland, de historische vetes en het grote steekspel tussen het Britse en Russische Rijk in de 19de en 20ste eeuw. De rode draad is de tocht van zes reizigers die via het netwerk van missieposten tot op de meest afgelegen plekken raakten.

De lezing wordt ondersteund met de nodige foto's, tekst en een reportagefilm gemaakt van het flimmateriaal van de reizigers. August schreef er eveneens een boek over, dat ook te koop wordt aangeboden: "Lente in Zuiverland". Alvast een interessant moment om Pakistan te verkennen.

August Thiry (°1948) maakte reisreportages voor De Morgen en De Standaard. Hij publiceerde romans en reisboeken en schreef de non-fictie werken "Mechelen aan de Tigris", "Reizigers door de Grote Oorlog" en "King Albert's Heroes".

- 🕒 **Donderdag 9 november om 19u30**
- 📍 **GC Den Dam, Waverssesteenweg 1747, Oudergem**
8 34 Oudergem-Shopping 5 41 72 Hermann-Debroux 🦿
- € **Gratis**
- 📧 **Inschrijven via vanobberghenwim@gmail.com
of tel. 0473 47 13 10**

Zevende BXL Blue Quiz

Na zes succesvolle edities is het weer tijd voor de legendarische BXL Blue Quiz van Willemsfonds Brussel-Centrum en Jong Vld Brussel! Ook dit jaar dompelen we de nationale en internationale actualiteit onder in een heerlijk Brussel sausje en serveren we het op uw bord!

Teams bestaan uit max. 5 personen, dus verzamel uw slimste vrienden en collega's voor een gezellige avond. Het evenement is Nederlandstalig maar vertalingen worden aangeboden in het Frans en het Engels.

- 🕒 **Vrijdag 13 oktober om 19u30**
- 📍 **Melsensstraat 34, Brussel** 1 3 4 5 29 46 71 De Brouckère 🦿
- € **10 euro per team**
- 📧 **Inschrijven via frederik.ceulemans@parlement.brussels (geef je naam, teamnaam en het aantal personen in je team door)**

Poëzie om te bezien expo visuele poëzie in Op-Weule

Johan Muyltermans (°1952) groeide op in Sint-Lambrechts-Woluwe. Jarenlang was hij leerkracht Nederlands in het Lutgardiscollege in Oudergem. In zijn vrije tijd ontpopte hij zich de afgelopen jaren tot een bijzonder interessant visueel dichter. In de traditie van mensen zoals Paul Van Ostaijen maakt Johan gedichten die niet enkel gelezen moeten worden, maar vooral ook gezien. Zijn bijzondere werk werd in 2013 gepubliceerd in de Poëziekrant. Een stevige referentie, want

daarin verschijnen enkel de beste dichters van de Lage Landen. In de daaropvolgende jaren stelde hij verschillende keren tentoon. In 2016 werkte hij ook mee aan de dichtbundel 'Utopie in Woluwe' die uitgegeven werd door Gemeenschapscentrum Op-Weule in samenwerking met het Willemsfonds. Muyltermans werk is erg toegankelijk, muzikaal en heeft altijd een lichte toets, waarbij beeld en woord moeiteloos in elkaar overlopen.

Johan Muyltermans komt met zijn werk in september ook naar Gemeenschapscentrum Op-Weule. Zijn werk zal er gedurende enkele weken tentoongesteld worden. Wij nodigen u alvast graag uit op de vernissage op vrijdag 15 september in de bistro van gemeenschapscentrum Op-Weule, waar ook een hapje en een drankje zullen worden voorzien.

- 🕒 **Vrijdag 15 september om 19u30**
- 📍 **GC Op-Weule, Sint-Lambertusstraat 91, St.-Lambrechts-Woluwe**
1 8 29 42 45 Roodebeek 🦿
- € **Gratis**
- 📧 **Inschrijven is niet noodzakelijk. Meer info via Kurt Deswert, 0497 85 25 91**

In samenwerking met GC Op-Weule, Bistro Op-Weule en de Sint-Lambrechtsbibliotheek

**Dinsdag
17 oktober 2023
om 19.30 uur**

Waar?
Vrije Universiteit Brussel
Campus Jette
Laarbeeklaan 103
1090 Brussel

Lezing
**'Een waardig levens einde
voor iedereen'**

GRATIS

**Inschrijven vóór 10 oktober
via evenementen op www.LM.be
of via LEIF@LM.be**

VU: Johan Van Tittelboom, Kalkoven 22, 1730 Asse

Op de koffie met ...

Lezingen in huiskamersfeer met koffie en thee.

schrijfster Nele Van den Broeck

Nele Van den Broeck is theatermaker, muzikant, frontvrouw van de band Nele Needs A Holiday en columnist bij De Standaard. Dit jaar ligt haar nieuwe roman in de boekenwinkel: "Iemand Anders", over de onwaarschijnlijke overwinning van een vrouw die alles verloor.

In een ontroerende en geestige lezing leest Nele columns en passages uit haar roman en vertelt openhartig over haar vak. Ze reikt haar publiek het soelaas en de vreugde van literatuur aan door middel van een grote eerlijkheid, een poëtisch maar toch bondig taalgebruik, en een troostende herkenbaarheid.

🕒 **Dinsdag 12 september om 20u00**

📍 **GC De Zeyp, Zeypstraat 47, Ganshoren**
📍 **5 euro voor leden / 6 euro voor niet-leden**
📍 **Inschrijven kan via www.dezeyp.be of via dezeyp@vgc.be**

In samenwerking met GC De Zeyp, LDC De Rotonde, de Nederlandstalige Bibliotheek Ganshoren, Davidsfonds en Cultuursmakers.

dichter Jürgen Nagielski

Op het podium brengt Jürgen een mengeling van gedichten, verhaaltjes, ontroering, veel humor en wat interactie. Dat alles met een mooie, zorgvuldig geweven rode draad doorheen de teksten uit "Wij hadden onze namen nog" en "Gaten slapen".

Maak je klaar om met het hoofd vooruit te struikelen in wie je vroeger misschien was, en bovenal: dicht de gaten.

🕒 **Dinsdag 17 oktober om 20u00**

TAPTOE BRUSSELS CONCERTS

GRAND PLACE BRUSSELS

**Saturday 09.09.2023
18.00 - 22.00**

**Sunday 10.9.2023
12.00 - 21.00**

www.taptoebrussels.com

Met de steun van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Stad Brussel Cultuur, Vlaamse Gemeenschapscommissie
Avec le soutien de la Région Bruxelles-capitale, Ville de Bruxelles Culture, le VGC

V.U./E.R. KMFHGH Louis Piéardlaan 25/1 1140 EVERE. Niet op de openbare weg gooien. Ne pas jeter sur la voie publique.

TWEDE DRUK VAN ONZE BOEKEN NU BESCHIKBAAR

TE KOOP VIA
BOEKEN.WILLEMSFONDSBRUSSEL.BE

TRANSPoesIE 2023

TAKE BACK THE STAGE 26 — 30/09/2023

www.transpoesie.eu

Met een EHBO-cursus de zomer in

Eind juni kwamen we met een aantal van onze vrijwilligers samen in het huisvandeMens Brussel om gezellig bij te praten en mekaar nog een keertje te zien vooraleer iedereen richting vakantie zou trekken. Maar het was niet alleen ontspanning. We hadden een docente van het Rode Kruis uitgenodigd om ons een EHBO-cursus te geven, waarbij we uitleg kregen over wat te doen als iemand een hartstilstand of appelflauwte krijgt, als iemand zich zwaar verslikt, als een wonde moet verzorgd worden, enz. Tijdens deze sessie van 3 uur konden we dit ook in de praktijk oefenen op poppen en op mekaar. Het was heel nuttige info waar we van hopen ze nooit te moeten gebruiken, maar als er toch iets zou gebeuren tijdens een activiteit, dan zijn we nu wel beter voorbereid!

Sigurd Vangermeersch

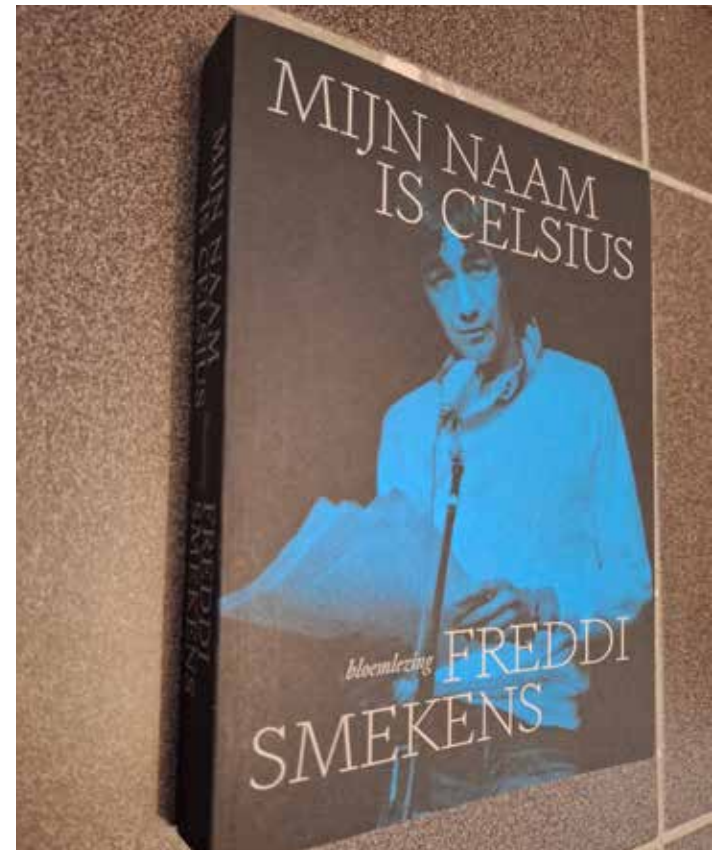
15 februari 1966 - 9 juni 2023

*Kies liefde! Zonder het zoete leven van liefde is leven een last.
Een leven zonder liefde is van geen belang.
Vraag jezelf niet wat voor liefde je moet zoeken,
spiritueel of materieel, goddelijk of werelds, oosters of westers.
Onderscheid leidt alleen maar tot meer onderscheid. Liefde kent
geen labels, geen definities. Het is wat het is, puur en simpel.*
– Elif Shafak, De veertig regels van de liefde.

Sigurd was voorzitter van het Willemsfonds Koekelberg en een vriend van velen binnen ons Brussels Willemsfonds. De tekst hierboven van Elif Shafak koos hij zelf voor zijn rouwkaartje toen hij na een jaar de strijd tegen kanker moest staken. Een boek waar hij enkele weken voordien nog vol lof over sprak. Sigurd kwam uit een warm Limburgs gezin; keeper bij Beringen, op hoog niveau; geëngageerd voorzitter van de Volkuniejongeren; medewerker op kabinetten Anciaux, Vanhengel, Somers en Gatz; directeur van Syntra Brussel; Adjunct directeur van visit.brussels; vrijwilliger bij Centrum West in Molenbeek, speler bij zaalvoetbalploeg Het Gevaar in Sint-Agatha-Berchem; VVOB projectverantwoordelijke onderwijs in Kigali, Rwanda; medeoprichter en bestuurder bij het Vlaams-Afrikaans huis Kuumba in Brussel ... Hij was maatschappelijk en cultureel betrokken bij onze hoofdstad en onze wereld. Bijzonder trotse vader van twee dochters. En zoals reeds gezegd, een vriend. Iets waar hij zeer goed in was: vriendschap.

Ook namens het Brussels Willemsfonds, merci Sigurd. En aan zijn familie, zijn mama, twee zussen en twee dochters, ... sterkte. We hebben nog steeds een vloed aan mooie herinneringen om op terug te kijken.

Johan Basiliades & Sven Gatz

Mijn naam is Celsius

Freddi Smekens (1949) was jarenlang een vertrouwd figuur bij veel Nederlandstalige Brusselaars. Tot aan zijn pensioen, in 2012, was hij redacteur en columnist voor Brussel Deze Week, de stadskrant waarvan hij ook de begindagen meemaakte (nu Bruzz, red.). Omwille van zijn gebruik van het Brussels in zijn werk, werd hij in 2005 ook uitgeroepen tot 'Brusseleir van 't Joër'.

Smekens was een beetje een enfant terrible. Hij was een verstokt caféganger, causeur en vriend van Willem Frederik Hermans toen die in zijn nadagen in Brussel kwam wonen. Maar bovenal was hij een erg begenadigd dichter. Er verschenen tot nog toe twee bundels van hem: "Merkwaardig Verdriet" (1977) en "Entropie" (1988). Nu heeft uitgeverij Fluxenberg een deel van zijn werk, zowel poëzie als cursiefjes, gebundeld in een mooie uitgave, met als titel "Mijn naam is Celsius".

Smekens groeide op in de wijk het Rad in Anderlecht. Eind jaren '60, in volle studentenoproer, ging hij studeren aan de VUB. Germaanse talen. Het zou bij een jaartje blijven, maar hij werd wel door enkele generatiegenoten meegesleurd in het borrelende Nederlandstalige literaire wereldje van Brussel. Samen met mensen zoals Frank de Crits – Smekens' partner in crime –, de betreurde Anne Walraevens (vriendin van Jeroen Brouwers) en de eveneens betreurde Jan De Roek (assistent van VUB-professor Jean Weisgerber) en Daniel Buyle werkte hij onder meer mee aan het tijdschrift 'Enklave'. Een groot deel van die literaire 'wonderjaren' die vandaag een beetje in de vergetelheid zijn geraakt, werden doorgebracht in het legendarische café de 'Dolle Mol' van Herman J. Claeys. Ze worden in de inleiding van de bloemlezing weer tot leven gewekt door mensen als De Crits, Jan Struelens, Frank Schlömer (oud-journalist De Morgen) en Henri Vandenberghe (Brosella). Zo is 'Mijn naam is Celsius' ook een bijzonder tijdsdocument geworden.

Samen met Smekens' zus Viviane heeft uitgever Johan Wambacq een erg interessant boek afgeleverd, dat er perfect in slaagt de veelzijdigheid van Smekens weer te geven, als dichter en mild ironische chroniqueur van Brussel. Er vallen behoorlijk wat pareltjes uit 'Mijn naam is Celsius' op te delven; of het nu het stukje 'Licht & Oesem' is of het gedicht "Voor Oda" (nvda Oda Van Neygen, jarenlang drijvende kracht achter jeugdtheater Bronks) met daarin de regels: "De tijd gaat heen, wij blijven staan / Zo kwamen wij elkaar nog tegen / Die liefde heeft nooit afgedaan / Al gaat zij vaak door stille regen."

In 2010 was Smekens één van de getuigen die Herman Mennekens opvoerde in zijn boekje over Hugo Claus in Brussel: "Hugo Claus, een zachte hommage". Het Willemsfonds Brussels Hoofdstedelijk Gewest geeft graag twee gratis exemplaren weg van "Mijn naam is Celsius". Wie interesse heeft, kan daarvoor een mailtje sturen naar: kurtdeswert@hotmail.com

Kurt Deswert

Hoe Bonaparte in Brussel tevergeefs naar het vrouwelijk orgasme zocht... en uiteindelijk de bekendste dokter ter wereld het leven redde!

Een bijzonder onderzoek

In april 1924 verscheen een opmerkelijk artikel in het hoog aangeschreven, aan de ULB gelieerde tijdschrift "Bruxelles Médicale". In 'Considérations sur les causes anatomiques de la frigidity chez la femme' werd in een aantal statistische tabellen de afstand beschreven tussen de vaginale opening en de glans clitoris¹ bij 200 Parijse vrouwen. Doel van het onderzoek was om een antwoord te bieden op een eeuwenoud vraagstuk. Namelijk, waarom krijgen sommige vrouwen moeilijker een orgasme dan andere...² De vrouwen met een korte afstand tussen beide punten -zo'n 69%- werden paraclitoridiennes genoemd. Zij waren de gelukkigen. Bij de téléclitoridiennes -die kampten met een afstand van 2,75 tot 3,5 tussen punt a en punt b- was een orgasme daarentegen vrijwel uitgesloten... Althans, dat was de theorie van de auteur, A.E. Narjani. Zij behoorde zelf tot de tweede groep...

Achter het pseudoniem Narjani ging één van de opmerkelijkste vrouwen van haar tijd schuil. Marie 'Mimi' Bonaparte (1882-1962) was een achternicht van Napoleon. Tegen de tijd dat ze haar beruchte studie publiceerde, had ze er zelf ook al een bewogen leven opzitten. Dat was grotendeels bepaald door de emotionele verwaarlozing die ze als kind had ervaren. Een maand na haar geboorte was haar moeder gestorven. Kwatongen beweerden dat ze vergiftigd was om haar fortuin te bemachtigen - ze was de erfgename van de eigenaar van het casino in Monte Carlo. Haar vader, een verpauperde telg uit de Bonapartefamilie en befaamd geograaf, keek nauwelijks naar zijn dochter om³. In een poging om toch wat aandacht van hem te krijgen, stortte Marie zich al van jongs af aan op de boeken en de wetenschap. Veel mocht het niet baten... De relatie met haar vader zou altijd vertroebeld blijven.

Een bijzondere band met Sigmund Freud

Weinig verwonderlijk groeide Marie op tot een behoorlijk complexe vrouw. Ze was razend intelligent, leergierig, vrijgevig, maar ook gefrustreerd en behoorlijk zelfingenomen⁴. Ze vond zichzelf bovendien allesbehalve mooi. Op haar 25ste werd Marie uitgehuwelijkt aan de zoon van de Griekse koning. Het zou geen gelukkig huwelijk worden. Haar echtgenoot bleek bij nader inzien homoseksueel te zijn...⁵ Hoewel er twee kinderen uit de relatie kwamen, dreef het gebrek aan emotionele en fysieke affectie haar in de armen van een hele resem minnaars, waarvan de bekendste de Franse minister-president Aristide Briand (1862-1932) was. Ondanks de soms hoogoplopende passie, ontbrak er toch telkens iets aan de affaires. Bonaparte bleek namelijk 'frigide' te zijn... Een quasi-obsessieve zoektocht naar het vrouwelijk orgasme begon. Die bracht haar in contact met één van de bekendste figuren van haar tijd; Sigmund Freud. De ontmoeting zou hun beide levens fundamenteel beïnvloeden.

Freud werd in de eerste helft van de 20ste eeuw nog steeds beschouwd als de allergrootste expert ter wereld op het vlak van de seksualiteit. Als grondlegger van de psychoanalyse had hij een grote rol gespeeld in het blootleggen van de onbewuste seksuele drang. Die lag volgens hem ten grondslag aan vrijwel alle beweegredenen en neuroses van de moderne mens. Hoewel hij zelf -zoals later zou blijken- behoorlijk naast de kwestie zat over de aard van het vrouwelijk orgasme, wendde Bonaparte zich met haar vragen toch tot hem en zou ze één van zijn voornaamste studenten worden.

De ouder wordende, intussen aan kanker lijdende Freud leefde op door de aanwezigheid van de excentrieke Françoise, die hij met het koosnaampje 'Prinzessin' bedacht. Bonaparte vond in hem dan weer 'de vader' die ze zelf nooit had gehad⁷.

Bonaparte liet zich nog even verleiden om haar probleem fysiek aan te pakken. Vertrekkende vanuit de premisses van haar onderzoek, liet ze zich tot drie maal toe opereren aan haar intieme delen. Zonder succes evenwel... Uiteindelijk zou ze haar zoektocht

naar de vrouwelijke seksualiteit voortaan vooral vanuit de psychoanalyse verder zetten. Ze vertaalde Freuds werk in het Frans en werd één van de voornaamste pleitbezorgers van de relatief nieuwe wetenschap in Europa.

Vluchten voor de nazi's

De psychoanalyse kon echter niet op de goedkeuring rekenen van de nazi's, die zich in 1938 de macht in Oostenrijk toe-eigenden. Na de annexatie van Oostenrijk door Duitsland kwam Freud als grondlegger van de 'joodse' wetenschap al snel in hun vizier. Zijn immens populaire boeken werden openlijk verbrand en een flink aantal van zijn joodse collega's ontvluchtten het land. Voor Bonaparte en een resem getrouwen van de zieke Freud begon een race tegen de klok om hem het land uit te krijgen. Bonaparte zette al haar connecties en middelen in om Freud via Frankrijk naar Engeland te brengen. Het plan slaagde, al zou de Oostenrijkse dokter nog slechts een dik jaar leven. In september 1939 overleed hij.

Na het overlijden van haar ware leermeester zette Bonaparte haar activiteiten onverdroten voort. Eerst nog tijdens de moeilijke, vooroorlogse spanning. Niet enkel Freud, maar ook een 200-tal andere joodse intellectuelen wist ze uit de klauwen van de nazi's te houden. Zelf trok ze in 1941 in ballingschap naar Zuid-Afrika. Na de oorlog keerde ze terug naar Frankrijk en werkte ze ijverig verder aan de verspreiding van de psychoanalyse in Frankrijk. Ze bleef uitgebreid publiceren, onder meer een studie 'La Sexualité de la femme' in 1951 en ze bleef een opmerkelijke, over de tongen gaande figuur in het naoorlogse Frankrijk.

Verdwenen naar de achtergrond

De meest typerende anekdote over haar latere jaren was er nog één uit 1953, toen ze als invitée aanwezig was tijdens de kroning van de Engelse Queen Elisabeth II⁸. Gezeten naast een jonge François Mitterrand, onderwierp ze de toekomstige premier van Frankrijk tijdens de ceremonie aan een uitgebreide psychoanalyse...

Op 21 september 1962 overleed Marie Bonaparte. Vier jaar later zouden de Amerikaanse William Masters and Virginia Johnson een baanbrekende studie over de menselijke seksualiteit publiceren. Bonapartes hypothesen verdwenen daarmee naar de achtergrond. Al blijft haar eigenzinnige zoektocht wel één van de schaarse voorbeelden van hoe men in de vroege 20ste eeuw vanuit vrouwelijk perspectief vrouwelijke issues trachtte te ontrafelen.

Kurt Deswert
Willemsfonds Woluwe

¹ Het zichtbare gedeelte van de clitoris. - ² Meer specifiek ging het over de vraag waarom sommige vrouwen slechts een clitoraal orgasme bereiken en andere vrouwen een vaginaal orgasme. Volgens Freud was het clitoraal orgasme 'onvolwassen'. Deze stellingname ging echter uit van het belang van penetratie om een orgasme te bereiken, zoals bij mannen. Wat een mannelijk perspectief was en jarenlang misvattingen over het vrouwelijk orgasme met zich meebracht. - ³ De brieven die ze hem als jong meisje schreef, vond ze na zijn overlijden, netjes op datum gerangschikt, ongeopend terug... - ⁴ De Roemeense beeldhouwer Constantin Brâncuși (1876-1957) kon haar niet luchten. Hij vond haar narcistisch. Hij maakte in 1916 een beeldhouwwerk van haar, dat hij Princess X doopte en dat ofwel door Picasso ofwel door Matisse -al naargelang de bron- uitgeroepen werd tot 'fallus', toen ze het in 1920 voor de eerste keer zagen... Een versie ervan staat in het Philadelphia Museum of Modern Art. - ⁵ Hij hield er een bizarre, quasi-incestueuze relatie met zijn eigen oom op na... - ⁶ Tijdens hun huwelijksnacht fluisterde haar echtgenoot haar naar verluidt het volgende toe: 'Ik vind dit net zo vreselijk als jij, maar we moeten wel, als we kinderen willen.' - ⁷ Al hoedde de eerder saai Freud zich voor al te grote vrijpostigheden en een al te grote intimiteit tussen beiden. Zo toonde Bonaparte hem eens één van haar borsten, om hem er commentaar op te laten geven. - ⁸ Elisabeth was omwille van haar huwelijk met Prins Philip een aangetrouwd familielid van Marie Bonaparte.

Sekswerk in de Brusselse actualiteit

Vorig jaar stelde Kortweg het boek "Seks voor geld" voor, een boek van Magaly Rodriguez Garcia dat de historiek van het sekswerk in België bespreekt. Recent is er echter geschiedenis geschreven in dit thema. België koos resoluut voor de decriminalisering en legalisering van meerderjarig sekswerk uit vrije wil. Er wordt nu de laatste hand gelegd aan het arbeidskader. In Brussel werd er via een resolutie opgeroepen om werk te maken van één Brussels beleid, waar respect -en niet stigma- de leidraad moet zijn.

Seks is geen taboe. Sekswerk moet zo eveneens uit de taboesfeer geraken. Als vrijzinnigen zijn we voorstander van keuzevrijheid en zelfbeschikking. We moeten bovendien van de idee af dat, als we het uit taboe halen, we het promoten. Die attitude helpt kwetsbare personen niet. De lijn tussen promoten en erkennen kan behouden worden. Indien sekswerk een vrije beroepskeuze is, wat zeker kan, dan is deze even legitiem als een andere job. We mogen hen niet langer enkel in een slachtofferrol duwen. Ze moeten partners zijn bij de creatie van de regels die aan hen worden opgelegd en betrokken worden bij de oplossingen. Een veilige werkomgeving, sociale rechten en beslissingsvrijheid: dat moet de realiteit worden.

Sekswerk was voor de wetswijziging niet illegaal, maar aan sekswerkers diensten verlenen (boekhouder, verhuurder, bank) mocht niet. Sekswerkers kregen geen degelijk sociaal en arbeidsrechtelijk vangnet: geen pensioen, arbeidsvoorwaarden, ... Zo werd er een complexe situatie gecreëerd, met als effect isolatie en een grijze zone. We lieten niet alleen onze sekswerkers in de steek, we werkten ook nog onze eigen doelstellingen tegen, bv.

in het bestrijden van mensenhandel. Niet elke sekswerker is een slachtoffer van mensenhandel, maar het is een probleem binnen de sector, net zoals in de (land)bouw en de horeca. Repressie zorgt echter voor clandestiniteit. Het duwt sekswerk ondergronds waardoor slachtoffers (van dwang, mensenhandel) moeilijker op te sporen zijn en sekswerkers kwetsbaarder worden.

Deze aanpassing in het beleid maakt het mogelijk om sekswerkers te beschermen en te ondersteunen bij moeilijke situaties zoals Covid. Het maakt het gemakkelijker om sekswerk onder dwang te identificeren en te bestrijden. Het erkent de vrijwillige sekswerkers en stapt af van stigmatisering. In Brussel wordt een overlegplatform opgericht, dat de verschillende actoren bij elkaar brengt, met een proactieve, positieve houding. De politie kan een vertrouwensband opbouwen en beter ingrijpen.

Iedere persoon, ook mensen met een beperking, heeft recht op seksualiteitsbeleving. Het is een integraal onderdeel van mens zijn. Die beleving moet op een veilige manier gebeuren. Sekswerk verdient ook daarom een economisch statuut. Sekswerk is een job, met eigen vaardigheden en kwaliteiten. Geen job zoals een ander, maar toch ook niet zo verschillend.

Er zijn thema's die jarenlang, decennia zelfs, aanslepen. Verschillende personen en organisaties hebben hun rol gespeeld om sekswerk uit de taboesfeer te halen. Zoals Magaly met haar boek en onderzoek errond, zoals Utsopi (vertegenwoordiger sekswerkers), zoals Jacinta De Roeck, enz. Ook een pluim voor de minister van justitie, Van Quickenborne, om dit eindelijk te realiseren. Het was

altijd al een delicaat thema en dat is vandaag nog steeds het geval. Zolang we kernwaarden van onze liberale maatschappij, zoals zelfbeschikking en keuzevrijheid, als leidraad gebruiken, maken we de juiste keuzes.

Wannes Van Herreweghe,
Willemsfonds Molenbeek

De wereld moet naar de psy!

24 februari 2022 valt Rusland Oekraïne binnen. We zijn diep verontwaardigd in België, in Europa, in het westen. Zo diep dat we amper merken dat een groot deel van de internationale gemeenschap – binnen de Verenigde Naties – die verontwaardiging niet gelijkmatig deelt. Bij de stemming die de inval veroordeelde viel niet een algemene afkeuring op, maar wel vele onthoudingen. China en India, maar ook het overgrote deel van Afrika en Azië.

Op 24 mei 2023 nodigde Ibrahim El Ouakili op initiatief van Willemsfonds Molenbeek en Ganshoren schrijver Koert Debeuf uit voor een lezing over de psychologie van internationale relaties in boekenwinkel Replica in Sint-Jans-Molenbeek. Met een drankje en een hapje

voor een volle en aandachtige zaal, overliepen we samen met de auteur de geschiedenis, op zoek naar onverwerkte trauma's die deze stemming in de VN over Oekraïne verklaren: de geschiedenis vanuit Rusland bekeken, het vernederde China, de neerbuigende houding van Europa ten aanzien van Turkije, ... en de inval in Irak uiteraard.

"De wereldgeschiedenis wordt minder bepaald door rationele economische analyses dan door psychologie, door onverwerkte collectieve trauma's" is Koert Debeuf's stelling. Het gaat er niet om dat die andere kijk op de geschiedenis juist is of niet. Het gaat om de empathie voor de andere visie, ze begrijpen van binnenuit, het inzicht verwerven ... De vele kritische vragen aan het adres van de auteur waren het bewijs dat het thema leeft.

Waarom dit niet de laatste oorlog is, is een *must read!* Het is een uitermate toegankelijk geschreven boek, doorspekt met voor een Belgisch lezerspubliek herkenbare autobiografische analogieën, die ons de kans geeft wat afstand te nemen en de psychologie achter het conflict aan de verschillende kanten te begrijpen. Het beter begrijpen doet geen afbreuk aan de verontwaardiging voor de inval in Oekraïne. Het is dan gewoon geen blinde verontwaardiging meer en laat ruimte voor andere inzichten.

Koert Debeuf: "Waarom dit niet de laatste oorlog is. Over de psychologie van internationale conflicten." Lannoo, 2023.

Op zoek naar de Afropeaan

"De geschiedenis zal haar zeg nog krijgen (...). Afrika zal die zelf schrijven", schreef Patrice Lumumba vanuit zijn cel in Thysville in 1961, net voor ze hem uitleverden aan zijn beulen. De Amerikaanse schrijver en filosoof Alain Locke schreef in 1925 in de inleiding van *The New Negro*, een literaire bundel met bijdrage van vertegenwoordigers van de *Harlem Renaissance*: "De omvattende literatuur met betrekking tot de zwarten is voor 90% over de zwarten, eerder dan door hen." Wat in de beeldvorming bleef hangen was de Zwarte als probleem. Vandaar de bundel van Locke dus die Zwart Amerika een podium geeft. De dekolonisatie van de openbare ruimte in Europa is de laatste jaren goed op gang gekomen. Ook hier moeten eerst en vooral de betrokkenen het podium krijgen. Ook als het over de dekolonisatie gaat van wat er van het kolonialisme voortleeft in de hoofden van vele Europeanen. Het reisverslag *Afropeaan* van Johny Pitts is een zoektocht van een Afropeaan doorheen de brokstukken van de kolonisatie en dekolonisatie, doorheen drie eeuwen Afrikaanse aanwezigheid in Europa, naar wat Zwart Europa is. Pitts laat Zwart Europa zelf aan het woord.

Hip hop en literatuur

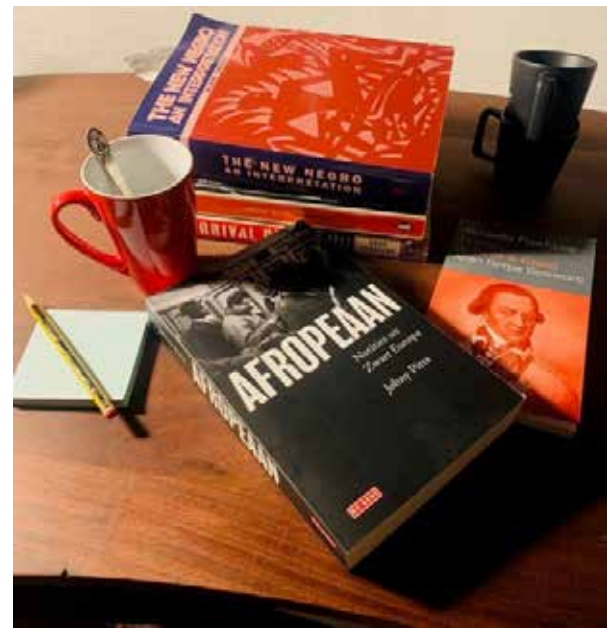
Bestel dit boek gerust onmiddellijk, nog voor het uitlezen van deze boekbespreking. Het loont de moeite. Johny Pitts is een radiomaker/journalist/fotograaf uit de arbeiderswijken van Sheffield in Noord-Engeland. Hij staat erop: hij is een *Northern Soul child*. Zijn *Northern* accent is zijn trots én zijn broodwinning. Op de website van Hobsons International wordt zijn stem aangeprezen voor het inlezen van *commercials* of reportages: "*Northern: fresh, confident, fun*" is de beschrijving. Met zijn afro-roots gaat hij in dit boek op zoek naar een identiteit zonder koppelteken. De *credits* voor de term 'Afropeaan' komen Marie Daulne toe, leadzangeres van de Brusselse cultgroep Zap Mama. Marie Daulne gebruikte de term voor het eerst begin jaren '90 op zoek naar een alternatief zonder koppelteken voor haar Belgisch-Congolese identiteit. Maar Pitts waarschuwt al snel voor het modieuze post raciale multiculturele beeld, à la mode in de opkomende wereldmuziek scene in de jaren '90, die ook in publicitaire en de culturele wereld gemakkelijk ingang heeft gevonden. In Zweden ziet hij zelfs dat er sprake is van een trend: het staat goed wat kleur in de vriendenkring te hebben. Om elke link met dit exotisch clichébeeld te mijden reist hij trouwens bewust in de winter door Europa. Een ander cliché is de liberale arrogantie die elk onderscheid op basis van afkomst verbiedt, maar daarmee ook ontkent. Achter de officiële kleurenblindheid van het beleid, zoals in Frankrijk, de UK of Nederland, schuilt een andere werkelijkheid. Het maakt kleur onzichtbaar (een term die hij vaak gebruikt).

Daarom graaft Pitts op zijn reis dieper onder de oppervlakte, in de *banlieues*, in de wijken van aankomst, onder de migranten, en getuigt over wat daar leeft. Pitts trekt van Parijs naar Brussel, van Amsterdam, Berlijn, Stockholm, Moskou en Marseille naar Lissabon.

Het is dus niet het postkaart-Europa dat we te zien krijgen. Toch is het verhaal ook entertainend. Geen lang betoog, maar pittig, vol kwinkslagen. Pitts dompelt ons onder in de muzikale roots en hip hop scene in de verschillende steden. Ik heb alvast al lezend een *Spotify playlist* aangemaakt met Franse, Nederlandse, Duitse, Zweedse hip hop en andere zwarte Europese muziek om goed te kunnen volgen: Les Nubians, La Haine, Zap Mama uiteraard, Erykah Bandu, Opgezwolle, Seeed, Nosliw, Timbuktu of IAM ... Hij dompelt ons ook onder in de intellectuele en literaire geschiedenis van Afropea. De opeenvolgende Afro-Amerikaanse en Caraïbische intellectuelen die zich in Europa vestigden, waaronder Claude McKay en James Baldwin om er maar twee te noemen. De Franstalige *Négritude* beweging en het verhaal van Frantz Fanon. Hij onderging de vernedering van de gekleurde Franse soldaten die meevochten met de bevrijding van Europa in 1944-45. Alexandre Dumas en Alexander Poesjkin als Afropeaanse schrijvers. Dumas was van Angolese afkomst. Poesjkin schreef een novelle geïnspireerd op Ibrahim Hannibal, zijn overgrootvader uit Soedan.

Eindelijk Marseille

Wat is die identiteit zonder koppelteken? Wat kenmerkt de Afropeaan? Pitts zegt halverwege, naar aanleiding van het verhaal van Poesjkin, wat het wellicht zou moeten inhouden: "Een geslaagde, geïntegreerde Zwarte gemeenschap in Europa, die weigert zich door stereotypering te laten vastleggen, en die toch haar veelkleurigheid en pluraliteit niet ontkent". Toch zijn verhalen en ervaringen van Afropeanen veelal op de rand van de samenleving te vinden. Pitts ontmoet de Afropeaan meestal op de achtergrond van de koloniale sporen, op de achtergrond van de migratiestromen naar Europa, in de buitenwijken van onze steden en hun subcultuur, in de wijken van aankomst zoals Doug Saunders ze noemt in zijn *Arrival City*. De Afropeaan leeft vaker dan men wil onzichtbaar in de marge, in een niemandsland. Het concept Afropeaan stoort misschien omdat het hem zichtbaar maakt, los van de exotische parodieën. "He is firmly lodged within the notion of the European". Pitts schrijft alvast hun geschiedenis, haalt ze uit de schaduw, ziet soms hun lot, soms hun potentieel. En zoals in Marseille ziet hij een voorbeeld waar die marge misschien de regel is. Het geslaagde voorbeeld? Bijzonder goede journalistiek.

Boekbespreking: Johny Pitts, *Afropeaan*. *Notities uit Zwart Europa*, De Geus, 2022.

En in Brussel

In Brussel krijgt Pitts *Kuifje in Congo* in handen. Dat was geen fraaie ervaring als Afropeaan. Het bijschrift dat de lezer moet waarschuwen voor dit boek bracht geen soelaas voor Pitts: "Hergé geeft de koloniale houding van die tijd weer" staat er. Was dit in die context dan OK? Een gemiste kans om het perspectief van de Afrikaan vandaag op de strip te geven. Dit is voor Pitts de aanleiding om ook het Afrikamuseum in Tervuren te bezoeken. Hij gaat er naartoe net voor het de deuren sluit voor de gehele renovatie die we nu kennen. In het buitengaans stond Pitts op het punt iets te schrijven in het boek waar bezoekers een reactie kunnen nalaten. Maar toen hij de laatste reactie die er stond las, besloot hij dat die te goed was om haar niet het laatste woord te laten. Er stond: "De schoonheid van de kunstvoorwerpen verdoezelt op slinkse wijze de manier waarop ze werden verkregen ... moord ... uitbuiting". Het Afrikamuseum, waar het Willemsfonds **Museum Soirée** voor de tweede keer op rij organiseert (zie voorpagina), werd volledig herdacht. In de geest van Lumumba's "Afrika zal haar eigen geschiedenis schrijven", wil ik wel Pitts reactie kennen vandaag. En hoe ziet de Afropeaan in Brussel het vernieuwd museum?

Johan Basiliades

Win "Afropeaan"

We geven 3 exemplaren weg van het boek van Johny Pitts. Laat voor 15 september 2023 je gegevens achter op de website <https://wedstrijd.willemsfondsbrussel.be> en maak kans om dit boek te winnen. Veel succes!

Winnaars vorige editie (boek Umberto Eco): A. Adam, A. Leveugle en J. Buelinckx. Proficiat!

Gepast / ongepast?

Kuifje in Afrika

Pitts beschrijft *Kuifje in Congo* als volgt: "Tijdens zijn verblijf huurt Kuifje er een 'boy', vervolgens gaat hij Kinshasa in om de plaatselijke inwoners flink te koeioneren. Als hij een stel niksende Congolezen ziet schooien rondom een kapotte trein, zegt hij: 'Kom op stelletje luiaards, help eens een handje', verbreekt vervolgens een barbaarse ruzie tussen twee dorpelingen die vechten om een hoed, door die in tweeën de scheuren. 'Witte man heel eerlijk, hij geven halve hoed aan elke man', zegt een van de ruziezoekers. Deze vreemde snuiter begeeft zich brutaal de stad in en wordt meteen een zelfbenoemd organisator, leider en leverancier van infrastructuur, die de Congolezen in hun eigen land reduceert tot tweederangsburgers. De Congoleze bevrijdingsbeweging wordt voorgesteld als

een potsierlijk, Golliwogachtig schepsel dat constateert: 'Witte man wordt te sterk, Zwarte man zal niet naar mij, hun toverdokter luisteren!' Kuifje verijdelt de poging van de Congolees om hem uit de schakelen, waarop deze laatste zich "onderwerpt met de bede: 'Ik jouw slaaf, genadige witte man!'" En zo gaat het avontuur verder, van pijnlijk cliché naar pijnlijk cliché, ... het zou gênant zijn, als het niet zo pijnlijk was, gegeven de historische kennis die we vandaag ruim voorhanden hebben over deze periode. De strip dateert van 1931. De hedendaagse ingekleurde versie van 1946.

Vandaag nog wordt in tal van winkels en koffiehuisen *Kuifje* terecht verkocht als een icoon van de Belgische en wereldwijde stripcultuur. Maar dus ook *Kuifje in Afrika* ... als een hip retro, exotisch typetje. Dat het een tijdsdocument is dat net een pijnlijk verleden aan de kaak stelt, OK. Als je het hebt, moet je het niet wegslijten. Het hoort in een bibliotheek, met duiding.

Liefst duiding door de betrokkenen zelf, de Congolezen van vandaag, en niet enkel door westerse academici, of boekenrecensenten voor de Kortweg van het Willemsfonds. Maar er een collectors item voor toeristen van maken, een hip souvenir aan een kort verblijf in Brussel? ... Ik denk het niet.

Johan Basiliades

'Kuifje in Afrika' in een Koffiehuis in Brussel in juli 2023.

Viering van Abraham Hans in de Brusselse KVS op 28 april 1934 ter gelegenheid van het 500e nummer van de Kinderbibliotheek. Rechts van Hans zijn vrouw Adriana Van der Meulen, links de schrijver Lode Baekelmans.

Wie schrijft, die blijft - Hans Abraham

De protestantse volksschrijver uit Sint-Maria-Horebeke Abraham Hans (1882-1939) blijft een merkwaardige figuur in de Vlaamse cultuurgeschiedenis. Deze onwaarschijnlijke veelschrijver van jeugdboeken, romans en krantenfeuilletons voor volwassenen, toeristische gidsen, reisliteratuur, misdaadverslagen en niet te vergeten een heuse kinderbibliotheek (de honderden zogenaamde Hanskens, die later de inspiratie zouden zijn voor de nog steeds populaire Vlaamse Filmpjes) begint zijn loopbaan als leraar Nederlands en wordt na de Eerste Wereldoorlog voltijds journalist voor Het Laatste Nieuws van Willemsfondsboegbeeld Julius Hoste.

Conscience achterna

Hans publiceert een eerste verhaal in 1901 in het Christelijk Volksblad en werkt zich vrij snel op tot een gereputeerd schrijver voor een groot publiek. Hij mikt hierbij op de brede midden- en arbeidersklasse van zeven tot zevenenzeventig jaar en mag in die zin zeker vergeleken worden met 'de man die zijn volk leerde lezen' Hendrik Conscience. Julius Hoste merkt zijn talent op en als uitgever van een centenblad ziet hij wel brood in een intensieve samenwerking. Hij geeft Hans de ruimte om voor Het Laatste Nieuws een reeks feuilletons als een soort van preview van zijn romans te schrijven en dit opzet slaagt boven verwachting. De oplage van Het Laatste Nieuws neemt flink toe, net als de bekendheid van Hans, een ideale win-win situatie. In 1920 stopt hij als leraar en werpt zich voltijds op zijn werk als journalist maar vooral als schrijver en verteller, met dank aan Hoste die hem daarvoor de ruimte geeft. Hans op zijn beurt engageert zich voor onder meer het Willemsfonds en voor het Brusselse Kindergeluk via voordrachten en vertelavonden.

Een nieuw publiek

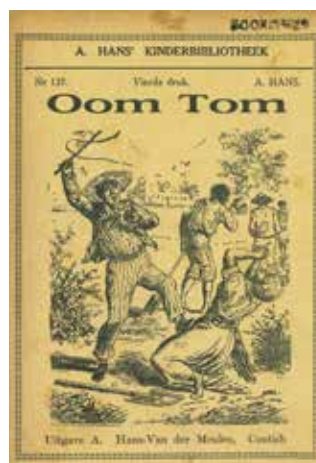
Het is een perfecte symbiose. Hans schrijft voor een brede Vlaamse middenklasse die tot dan weinig tot geen literatuur op maat kreeg voorgeschoteld, voor jong en oud. En laat dat nu ook in sterke mate de doelgroep van Het Laatste Nieuws zijn. De voormalige leraar Hans blijft verscholen in de schrijver Hans: hij weet dat opvoeding of volksverheffing en ontspanning hand in hand kunnen en moeten gaan. Hans neemt zijn lezers mee op reis door heden en verleden, in hun directe, heel herkenbare, omgeving of in verre exotische oorden, verhalen met een duidelijke moraal, goed en slecht zijn duidelijk uitgetekend maar niet ééndimensionaal. Er is ruimte voor remediëring via zowel zelfverbetering als maatschappelijke emancipatie. Op dertig jaar tijd schrijft hij zo'n 200 boeken en 120 kortverhalen, een zelden geziene literaire productiviteit.

Voor de jeugd schrijft hij over hoogtepunten uit de Vlaamse geschiedenis zoals Groeninghe over de Guldensporenslag en Cassel of Niklaas Zannekin over de strijd van de Kerels tegen de Franse overheersing onder Filips IV, over figuren van Egmont en Hoorne en Albrecht Rodenbach tot, misschien eerder verrassend, de pas in 1906 overleden Jan Van Rijswijck, liberaal burgemeester van Antwerpen, en buitenlandse vrijheidshelden zoals Robin Hood. Ook gewone ontspanningslectuur al dan niet in verhalenbundels rollen uit zijn pen.

Voor de volwassenen schrijft hij even divers. Er verschijnen bende verhalen over De Bende van Jan De Lichte, De Bende van Hazebroek en De Bende van Baekelandt, historische romans over de geuzen en de inquisitie, toeristische gidsen en streekromans, tot oorlogsliteratuur waarin hij de dramatische verwoesting van de Westhoek tijdens de Eerste Wereldoorlog beschrijft en nooit-meer-oorlog uitschreeuwt. Thema's zoals verdraagzaamheid en geloofsvrijheid, armoede en sociale ongelijkheid, taalstrijd en emancipatie gaat hij duidelijk niet uit de weg. Hans is een rolmodel voor alle geëngageerde volksschrijvers van zijn tijd en opent als eerste de ogen van een brede laag van de bevolking.

De Kinderbibliotheek

Met de A. Hans Kinderbibliotheek - de Hanskes - zet Hans zich definitief op de kaart van schrijvend Vlaanderen. Aan de aloude 'strijd voor de ziel van het kind' zoals dat in de heftigste periodes van de schoolstrijd wel eens heette, geeft Hans vanaf 1922 met zijn meer dan 700 eigen verhalen in deze reeks (zijn kinderen schreven er tijdens zijn leven en na zijn dood nog zo'n 800 bij) een heel nieuwe én stevige impuls. Hij boeit de kinderen op de schoolbanken met een wekelijks kortverhaal van 32 pagina's, op goedkoop papier gedrukt, over al dan niet mythische helden en boemannen, spoken en heksen, koningen en prinses, de rijke Vlaamse geschiedenis en die van andere landen, over sport en de eerste uitblinkers op de wielerpiste en het voetbalveld, enzoverder. Wordt zijn maatschappijvisie hier dan totaal genegeerd? Uiteraard niet. De waarden die Hans in zijn volwassenenliteratuur verdedigt, zijn ook hier onderhuids wel aanwezig. Af en toe

staan ze zelfs expliciet centraal, zoals in Oom Tom (nr.137) naar het wereldbekende boek van Harriet Beecher Stowe. Dit nummer kent verschillende herdrukken en sluit af met een kort nawoord door Abraham Hans waarin hij de figuur van Lincoln als boegbeeld van de strijd tegen de slavernij bewierookt. Soms moet het dan ook weer niet meer zijn dan een spannend avonturen- of spionageverhaal, de aandacht van de kinderen blijven vangen door veel variatie te bieden blijkt de juiste piste te zijn. Tenslotte wijdt hij heel regelmatig - met herkenbaarheid als leidmotief - een nummer aan oude Vlaamse tradities, aan ambachten en beroepen en het gewone dagelijkse leven van kinderen in de stad en op het platteland.

De teneur van zijn kinderverhalen wordt, hoewel zelden expliciet moraliserend, een steen des aanstoets voor katholiek Vlaanderen. De protestantse insteek met respect voor de verschillende levensbeschouwingen kan op weinig begrip rekenen en de Hanskens worden in de ban gedaan. Vrome katholieke gezinnen worden aangemaand de Kinderbibliotheek buiten de deur te houden en een abonnement op hét exportproduct van de abdij van Averbode te nemen. Vanaf 1930 verovert Vlaamse Filmpjes stilaan de Vlaamse markt en wordt na de Tweede Wereldoorlog de dominante reekspublicatie voor de schoolgaande jeugd.

Colloquium

Dit najaar (28 oktober 2023 om precies te zijn) organiseert Liberas samen met het Willemsfonds een erfgoedcolloquium rond deze boeiende maar totaal vergeten figuur. Drie landelijke collectiebeherende instellingen (Liberas, Letterenhuis en ADVN) slaan de handen in elkaar. Johanna Ferket gebruikt de archiefstukken in het Letterenhuis, Kas Swerts legt vanuit onderzoek naar de geschiedenis van de Vlaamse Toeristenbond de link naar Hans' visie op toerisme en Peter Laroy slaat de brug van procesverslagen naar de passie van de auteur voor bende verhalen. Om Abraham Hans te benaderen vanuit een meer academisch perspectief is prof. dr. Bart Lambrecht bereid gevonden. Als auteur van het werk "Publieksliteratuur uit Vlaanderen tijdens het interbellum. Een pedagogisch project" (2018) kent hij als geen ander het literaire terrein waarop Hans aan de slag was en kan een breder referentiekader schetsen. Verder belichten Rik Vandaele (Reynaertgenootschap) en Paul Catteeuw (Heemkundige Kring Kontich) meer thematische invalshoeken zoals Hans' kennis van en betrokkenheid bij het verhaal van Reynaert de Vos en Hans als persoon in zijn woonplaats Kontich. Een algemene biografische schets wordt verzorgd door Daniel Walraed, kenner bij uitstek van Abraham Hans.

Het colloquium gaat door in de Blauwe Zaal van Liberas, Kramersplein 23, 9000 Gent. Deelname is gratis, aanmelden en inschrijven kan via de website (www.liberas.eu).

*Bart Dhondt,
wetenschappelijk medewerker Liberas,
het centrum voor de geschiedenis van het vrije
denken en handelen (voorheen Liberaal Archief).*

eind punt

Expo & workshops rond levenseinde.

Tentoonstelling

Met woorden & beelden over rouw & verlies

12.09 - 30.09

Vernissage 12.09 om 18u.

ma. tot vr. 10u - 16u,

zat. 23 & zon. 24 september open 11u - 17u

Vrije toegang

Expertisecentrum Waardig Levenseinde w.e.m.m.e.l.,
J. Vander Vekenstraat 158, 1780 Wemmel

Meer info & inschrijven via
www.vrijzinnigbrussel.be

Een organisatie van huisvandeMens Brussel, Br.e.l., Forum Palliatieve Zorg en Humanistisch Verbond BHG. Met steun van de Instelling Morele Dienstverlening Brussel.

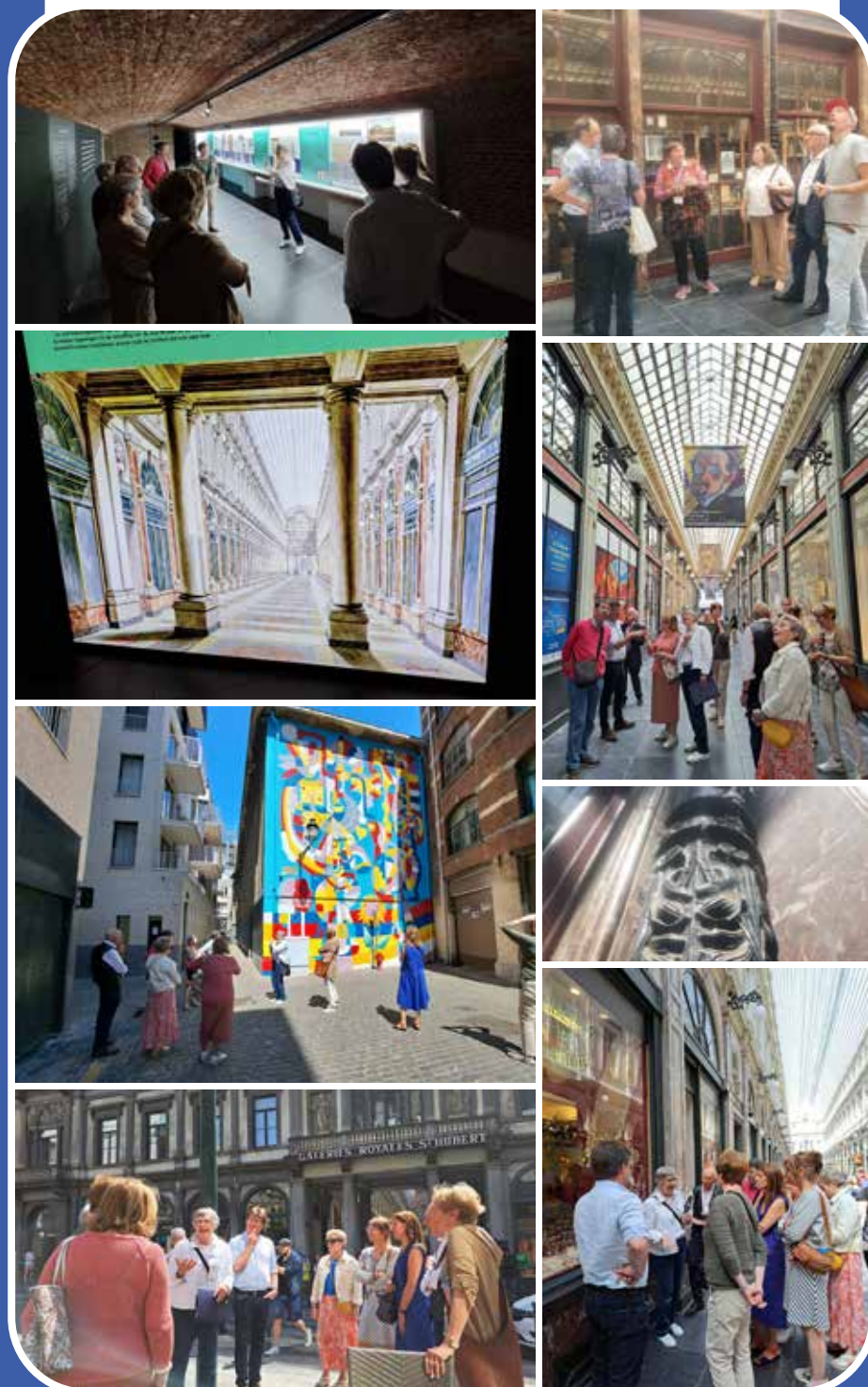

Foto-album

31 mei - Poëzieavond Vers Fruit (met GC Nekkersdal, bib. Laken & boekhandel Replica)

3 juni - Expo St. Hubertusgalerijen en wandeling

4 juni - Diongrewandeling in Schaarbeek

Foto-album: een kleine terugb

4 juni - Expo Romy Schneider

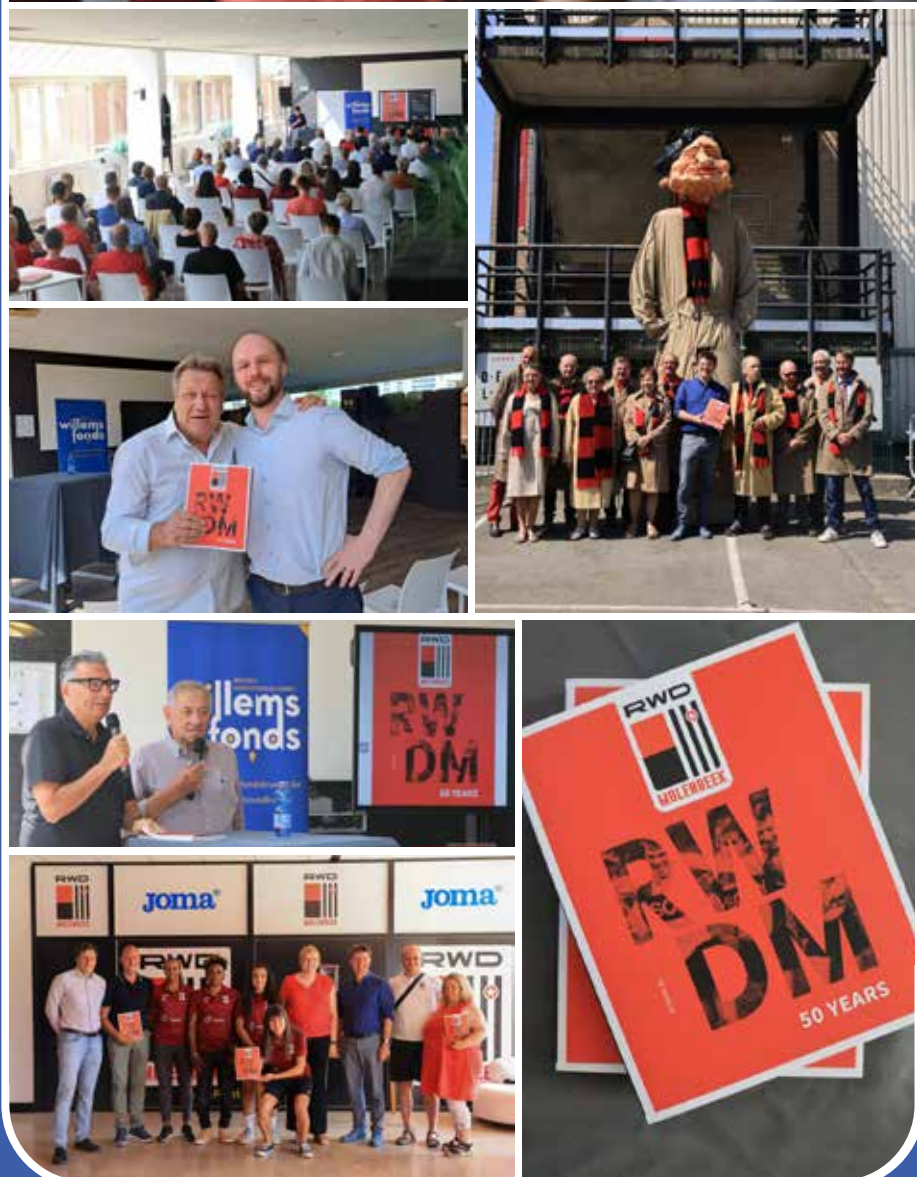
7 juni - Laureatenconcert Koningin Elisabethwedstrijd met inleiding door Baron Jan Huyghebaert, voorzitter

14 juni - Boekvoorstelling RWDM 50 years

10 juni - Wandeling in het Zoniënwoud

Blik op de voorbije activiteiten

17 juni - Bezoek aan chocolatier Blondeel

24 juni - Expo "Expeditie Egypte" in KMKG

30 juli - Bezoek Kasteel van Gaasbeek

15 augustus - Stadsbezoek Rotterdam (foto's aan de Kubuswoningen, de haven, de Markthal en het station)

Colofon

Werken mee aan deze editie:

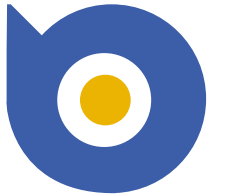
Johan Basiliades, Renaud Ben Lakhal, Ilse Carlé, Mireille Corteville, Pieter-Jan De Coster, Carla Dejonghe, Kurt Deswert, Carolina Sanchez, Suzanne ter Haar, Wannes Van Herreweghen, Hans Van Rompaey, Wim Vanobberghen en Denise Vergeylen. Dank aan het huisvandeMens Brussel en de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor hun steun.

**Wil je Kortweg gratis thuis aankrijgen?
Of wil je deze niet meer ontvangen?**

Laat ons iets weten via mail, telefoon of post.
Tel. 0497 58 54 96 - Mail: suzanne.terhaar@willemsfonds.be
Postadres: Andrée De Jonghstraat 12 bus 17, 1020 Laken
www.willemsfondsbrussel.be - www.kortweg.brussels

Kalender

OP DE KOFFIE MET NELE VAN DEN BROECK

- 🕒 **Dinsdag 12 september om 20u00**
- 📍 GC De Zeyp, Zeypstraat 47, Ganshoren
- 💶 5 euro voor leden / 6 euro voor niet-leden
- 📧 Inschrijven via www.dezeyp.be of dezeyp@vgc.be
 - Willemsfonds Ganshoren i.s.m. GC De Zeyp en andere Ganshorensen verenigingen

VERNISSAGE "POËZIE OM TE BEZIEN"

- 🕒 **Vrijdag 15 september om 19u30**
- 📍 GC Op-Weule, Sint-Lambertusstraat 91, Sint-Lambrechts-Woluwe
- 💶 Gratis
- 📧 Inschrijven is niet nodig - Meer info: Kurt Deswert 0497 85 25 91
 - Willemsfonds Woluwe i.s.m. GC Op-Weule, Bistro Op-Weule en de Sint-Lambrechtsbibliotheek

GELEID BEZOEK AAN HOTEL VAN EETVELDE + ART NOUVEAU-WANDELING NOORD-OOSTSQUARES

- 🕒 **Zondag 24 september om 10u00**
- 📍 Palmerstonlaan 2, Brussel
- 💶 20 euro voor leden / 25 euro voor niet-leden
- 📧 Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be
 - Willemsfonds Kanal

GELEID BEZOEK AAN HET NAVO-HOOFDKWARTIER

- 🕒 **Vrijdag 29 september om 14u00**
- 📍 Leopold III-laan, Evere (exacte locatie volgt na inschrijving)
- 💶 Gratis
- 📧 Inschrijven via pjdecoster@willemsfondsbrussel.be
 - Willemsfonds Schaarbeek-Evere-Sint-Joost

MUSEUM SOIREE IN HET AFRICAMUSEUM

- 🕒 **Zaterdag 30 september om 18u15**
- 📍 Leuvensesteenweg 13, Tervuren
- 💶 Gratis voor leden / 5 euro voor niet-leden
- 📧 Inschrijven via <https://museumsoiree.willemsfondsbrussel.be>
 - De Brusselse Willemsfondsafdelingen i.s.m. Africamuseum en Kuumba

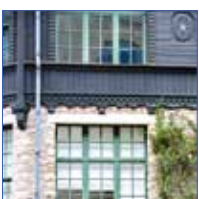
COMEDY MORNING MET GÉRY LA BOULE

- 🕒 **Zondag 1 oktober om 11u00**
- 📍 W:Hall-station, Charles Thielemanslaan 93, Sint-Pieters-Woluwe
- 💶 2 euro voor leden & Paspertoe-kansentarium / 8 euro voor niet-leden
- 📧 Inschrijven via willemsfonds.woluwe@gmail.com
 - Willemsfonds Woluwe i.s.m. Femma Woluwe en GC Kontakt

HET LEGERMUSEUM ACHTER DE SCHERMEN

- 🕒 **Donderdag 5 oktober om 10u00**
- 📍 Koninklijk Legermuseum, Jubelpark 3, Brussel
- 💶 9 euro
- 📧 Inschrijven via willemsfonds.woluwe@gmail.com meer info via jette@willemsfondsbrussel.be
 - Willemsfonds Woluwe

WANDELING "IN HET HOOFD VAN LEOPOLD II"

- 🕒 **Zaterdag 7 oktober om 14u00**
- 📍 Congreskolom, Congresplaats, Brussel
- 💶 8 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden
- 📧 Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be
 - Willemsfonds Kanal

BXL BLUE QUIZ

- 🕒 **Vrijdag 13 oktober om 20u00**
- 📍 Melsensstraat 34, Brussel
- 💶 10 euro per team
- 📧 Inschrijven via frederik.ceulemans@parlement.brussels
 - Willemsfonds Brussel-Centrum i.s.m. Jong Vld Brussel

GELEID BEZOEK AAN EXPO ANIMALIA IN TRAIN WORLD

- 🕒 **Zaterdag 14 oktober om 10u00**
- 📍 Train World, Prinses Elisabethplein 5 (station), S
- 💶 3 euro voor leden / 5 euro voor niet-leden
- 📧 Inschrijven via pjdecoster@willemsfondsbrussel.be
 - Willemsfonds Schaarbeek-Evere-Sint-Joost

GELEID BEZOEK AAN MAISON HANNON (ART NOUVEAU)

- 🕒 **Zondag 15 oktober om 9u00**
- 📍 Verbindingslaan 1, Sint-Gillis
- 💶 12 euro
- 📧 Inschrijven via ilsecarle@hotmail.com
 - Willemsfonds Sint-Agatha-Berchem

LEZING "WAARDIG LEVENSEINDE" DOOR PROF. WIM DISTELMANS

- 🕒 **Dinsdag 17 oktober om 19u30**
- 📍 VUB Campus Jette, Laarbeeklaan 103, Jette
- 💶 Gratis
- 📧 Inschrijven via leif@lm.be
 - Willemsfonds Jette i.s.m. LM

OP DE KOFFIE MET JÜRGEN NAGIELSKI

- 🕒 **Dinsdag 17 oktober om 20u00**
- 📍 GC De Zeyp, Zeypstraat 47, Ganshoren
- 💶 5 euro voor leden / 6 euro voor niet-leden
- 📧 Inschrijven via www.dezeyp.be of dezeyp@vgc.be
 - Willemsfonds Ganshoren i.s.m. GC De Zeyp en andere Ganshorensen verenigingen

GELEID BEZOEK AAN HOTEL MAX HALLET (ART NOUVEAU)

- 🕒 **Zaterdag 21 oktober om 14u00**
- 📍 Louizalaan 346, Brussel
- 💶 20 euro voor leden / 25 euro voor niet-leden
- 📧 Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be
 - Willemsfonds Kanal

GELEID BEZOEK AAN AUDI BRUSSELS

- 🕒 **Woensdag 25 oktober om 14u00 en Woensdag 8 november om 14u00**
- 📍 Britse Tweedelegerlaan 201, Vorst
- 💶 8 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden
- 📧 Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be
 - Willemsfonds Kanal & Zuidwest-Brussel

GELEID BEZOEK AAN DE BEGRAAFPLAATS VAN JETTE

- 🕒 **Zaterdag 28 oktober om 14u00**
- 📍 Hoofdingang op hoek Secrétinlaan en de Smet de Naeyerlaan, Jette
- 💶 Gratis
- 📧 Inschrijven via herman.mennekens@mutplus.be
 - Willemsfonds Jette

GELEID BEZOEK AAN DE BEGRAAFPLAATS VAN WATERMAAL-BOSVOORDE

- 🕒 **Zaterdag 4 november om 14u00**
- 📍 Buksboomstraat 57, Watermaal-Bosvoorde
- 💶 8 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden
- 📧 Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be
 - Willemsfonds Jette & Schaarbeek-Evere-Sint-Joost

LEZING "LENTE IN ZUIVERLAND" DOOR AUGUST THIRY

- 🕒 **Donderdag 9 november om 19u30**
- 📍 GC Den Dam, Waversesteenweg 1747, Oudergem
- 💶 Gratis
- 📧 Inschrijven via vanobberghenwim@gmail.com
 - Willemsfonds Zuidoost-Brussel i.s.m. GC Den Dam

Lid worden van het Willemsfonds?

Lid worden kan heel eenvoudig. Je stort **15 euro** op rekening **BE39 0010 2817 2819** van Willemsfonds vzw. Per extra gezinslid stort je **3 euro** bij. Ben je jonger dan 30 jaar? Dan kan je zelfs gratis lid worden: stuur een mailtje naar suzanne.terhaar@willemsfonds.be

Als lid ontvang je je lidkaart thuis, waarmee je korting krijg bij vele activiteiten. Ook bezorgen we je onze magazines Rechttuit en Kortweg. Bovendien geef je onze vereniging een steuntje in de rug en help je mee het Nederlandstalige sociaal-culturele verenigingsleven vooruit. Opgelet: als je voor 30 september het lidgeld betaald, dan ben je nog lid voor het jaar 2023. Als je vanaf 1 oktober je lidgeld stort, dan wordt je meteen lid voor het hele jaar 2024. Alvast erg bedankt!